

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos

Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vedėjo

2025 m. d. įsakymu Nr.

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Gabijslė“

direktoriaus 2025 m. mėn. d.

įsakymu Nr. V-

VILNIAUS LOPŠELIS-DARŽELIS „GABIJSLĖ“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „UGNEI“

gabijslė

Vilnius

2025

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus lopšelio-darželio „Gabijėlė“ (toliau – Mokykla) ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) nusako bendrąsias nuostatas (požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si) vaikystėje; ugdymą(si) grindžiančios vertybės; vaikų poreikiai; tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai; regiono ypatumai; mokyklos savitumas), ikimokyklinio ugdymo principus, ikimokyklinio ugdymo tikslą ir uždavinius, ugdymo(si) rezultatus, ugdymo turinį, vaikų pasiekimų žingsnius bei veiksena, vaikų ugdymo(si) pasiekimų vertinimą bei pažangos vertinimo gaires.

Programa siekiama:

- ❖ Atliepti 2-6 metų vaikų interesus, puoselėti jų gerovę ir tenkinti kiekvieno vaiko individualius, savitus poreikius, galimybes;
- ❖ Tenkinti kiekvieno vaiko poreikį žaisti, atrasti, judėti, kurti, pažinti, eksperimentuoti;
- ❖ Garantuoti vaikui galimybę rinktis veiklą pagal interesus ir poreikius, garantuoti interesų ir poreikių plėtojamą bei nuoseklų vaiko gebėjimų ugdymą(si);
- ❖ Sudaryti sąlygas vaikų žaidybinei, patyriminei, atradimų ir džiaugsmo veiklai;
- ❖ Užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą.

Programa atnaujinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142, taip pat remiantis mokyklos veiklos kokybės įsivertinimu pagal kokybės kriterijus, nustatytus Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinių rekomendacijų 2 priede (TAR, 2023-01-30, Nr. 1530), Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2024), Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015) bei Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (2022). Programa yra orientyras, leidžiantis mokytojui kryptingai, lanksčiai organizuoti, kurti ugdomąją veiklą ir užtikrinti sėkmę kiekvienam vaikui.

Mokyklos programos turinys sudarytas vadovaujantis humanistinės, konstruktyvinės ir sociokultūrinės filosofijos idėjomis.

Ugdymas organizuojamas vadovaujantis humanistinės pedagogikos holistiniu (visuminiu) požiūriu į ugdomą asmenybę jos saviraidos procese. Humanistinė ugdymo pedagogika vaiką priima tokį, koks jis yra. Esminė priemonė tikslui pasiekti yra bendravimas, kuris teikia vaikams kasdienį džiaugsmą, stiprina jų asmenybę, dovanoja jiems pasirinkimo

laisvę, įžiebta bendradarbiavimą. Ugdymas nukreiptas į vaiko individualią pažangą be prigimčiai svetimos prievartos ir visų su ja tiesiogiai susijusių priemonių. Ugdant vaiką, siekiama, kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis.

Humanistinėmis, demokratinėmis vertybėmis grindžiamas gyvenimo būdas vaikų grupėje: vaikų dienos ritmas, ugdymoji veikla grindžiama pagarba vaiko asmeniui, vaikai skatinami bendrauti pagal iš anksto sutartas taisykles, ugdomi pagarbos vienas kitam ir suaugusiems pagrindai. Orientuojamasi į vaiką, jo poreikius, interesus, vaikų kultūrą. Ugdymo turinys modeliuojamas ir jo įgyvendinimas organizuojamas taikant į ateitį orientuotą pedagogiką, atitinkančią pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius (saugumo, prisirišimo): parenkami individualūs ar grupiniai darbo būdai (pedagogika per pastoliavimą, sąveiką), kurie labiausiai tenkina vaikų interesus „čia ir dabar“, skatinama spontanišė vaikų kūryba, labiausiai atskleidžianti vaiko individualumą ir savitumą.

Vaikų ugdymoji veikla grindžiama humanistinės ugdymo filosofijos principais:

Vaikų saviraiška ir kūrybiškumas puoselėjami per kūrybines, menines ir žaidybines veiklas. Pavyzdžiui, šešėlių teatras, kuriame vaikai kuria siužetus, improvizuoja ir vaidina tėvams, mokytojams bei vieni kitiems, padeda lavinti vaizduotę ir pasitikėjimą savimi. Spektakliai, skatina kūrybinę raišką bei saviraišką. Kasdienėje veikloje pedagogai taiko žaidybines, vaikui artimas užduotis, atitinkančias vaikų aktualius poreikius.

Socialinei ir emocinei gerovei stiprinti integruojamos tarptautinės programos „Kimochis“¹, „Laikas kartu“² bei „Zipio draugai“³. Šios programos padeda vaikams suprasti ir įvardyti savo jausmus, ugdo gebėjimą ieškoti pagalbos, priimti kitus bei spręsti kasdienes emocinius iššūkius. Bendruomeniškumas ir pagarba tradicijoms. Vaikai aktyviai įtraukiami į etnokultūrinius renginius ir bendruomenines iniciatyvas, tokias kaip „Iš tradicijų lobyno“ ar „Dovanoti tradicijas“. Veiklos ugdo kultūrinį sąmoningumą, bendrystę ir skatina pagarbą savo bei kitų tautų papročiams.

Sveikos gyvensenos įpročiai formuojami per aktyvias veiklas – „Aktyvų koridorių“, futboliuko ir šeimos šaškių turnyrus. Šios veiklos ne tik lavina fizinį aktyvumą, bet ir ugdo atkaklumą bei komandinį bendradarbiavimą. Taikomi inovatyvūs ugdymo metodai tęsiant

¹ <https://gabijele.lt/socialinio-ir-emocinio-intelektu-ugdymo-programa-kimochis/>

² <https://lions-quest.lt/laikas-kartu/>

³ <https://www.vaikolabui.lt/zipio-draugai/>

daugiametį bendradarbiavimą su „Biznio mašinų kompanija“⁴, naudojama mobili, interaktyvi smėlio dėžė „ImSand“ – daugiaformatė ugdymo ir terapinė priemonė, paremta neuroįvairovės, psichologinės gerovės ir kalbinės įtraukties principais.

Konstruktyvinė ugdymo kryptis – nukreipta į kognityvinę/pažintinę vaiko raidą, kuri pabrėžia patirtinį vaiko mokymąsi per pojūčius, patirtį, išmokimą, imitaciją.

Vaikui sudaromos sąlygos savarankiškai tyrinėti, klausti, eksperimentuoti ir atrasti. Pvz. „Vandens eksperimentai“: vaikai tyrinėja, kurie daiktai skęsta, o kurie plūduriuoja. Mokytojas skatina vaikų smalsumą, klausimus ir refleksiją, vaikams suteikiama pakankamai laiko išsakyti mintis ir konstruktyviam grįžtamajam ryšiui užmegzti. Mokytojas stebi, kokios temos vaikams įdomios, ir vadovaujasi jų iniciatyva, individualiu pažinimo tempu. Leidžia laisvai samprotauti: „Kaip tu manai? O jei pabandytume kitaip?“ „Kodėl, kaip manai?“. Vaikai savarankiškai konstruoja bokštus iš kaladėlių, o mokytojas padeda reflektuoti: „Ką reikia daryti, kad bokštas būtų tvirtesnis?“. Gamta kaip tyrinėjimo erdvė: vaikai renka lapus, stebi vabzdžius, kalba apie metų laikų pokyčius, piešia ar kuria koliažus iš gamtinių medžiagų. „Tyrinėjimo stotelės“: įvairūs objektai (padidininieji stiklai, magnetai, įvairios tekstūros daiktai) padeda vaikui per pojūčius pažinti pasaulį.

Sociakultūrinė teorija (Lev Vygotsky) – nukreipta į visuminę vaiko (sąmonės) raidą (holistinis požiūris). Žaidimas yra svarbiausias vaiko raidos ir ugdymosi šaltinis bei būdas. Pagrindinis vaiko raidos šaltinis – sociokultūrinė aplinka, kuri suprantama kaip socialinės sąveikos su suaugusiais ir bendraamžiais. Būtent socialinių sąveikų metu yra kuriamos kultūrinės žmogiško elgesio bei mąstymo formos. Pagrindinis mokymo(si) principas – tai tarpusavyje pasidalintos veiklos dėsnis – „Iš pradžių kartu, vėliau savarankiškai“. Vaizduotės žaidimai („Gydytojas“, „Parduotuvė“, „Kelionė į kosmosą“) – vaikai per vaidmenis įgyja naujų žinių, modeliuoja suaugusiųjų elgesį, mokosi bendradarbiauti, tartis, dalintis. Mokytojas įsitraukia kaip bendraveiklos dalyvis, modeliuodamas kalbą, emocinį reagavimą, konfliktų sprendimo būdus. Organizuojamos grupinės kūrybinės veiklos: vaikams siūlomos situacijos, kuriose jie sprendžia problemas ar kuria bendrus projektus – pavyzdžiui, kartu piešia miestą, stato iš dėžių „autobusą“, rašo laišką kitai grupei. Tokia veikla stiprina komunikaciją ir socialinį sąmoningumą.

⁴ <https://www.ismanimokykla.lt/lt/interaktyvi-smelio-deze-imsand>

Vaikai kasdien kviečiami reflektuoti, pasidalinti, kaip jaučiasi, ką patyrė, kokių turi lūkesčių. Tokiu būdu ugdomi gebėjimai įvardyti jausmus, klausytis kito, susitarti dėl dienos plano.

Pagalba vienas kitam: taikomas mokymosi per tarpusavio sąveiką principas – vyresni vaikai padeda jaunesniems atlikti užduotis ar išmokyti praktinių įgūdžių, taip vystydami abipusį ryšį ir atsakomybę.

Bendruomeniniai susitarimai: grupėje su vaikais kartu kuriamos elgesio taisyklės, kurios padeda suprasti, kaip gyventi bendruomenėje, gerbti vieni kitus, išsakyti savo nuomonę.

Mokytojas yra sąmoningas sąveikos kūrėjas, kuris, pasitelkdamas dialogą, žaidimą ir pasidalintą veiklą, padeda vaikams ne tik įgyti žinių, bet ir formuoti mąstymo būdus, kultūrinį sąmoningumą, gebėjimą būti bendruomenės dalimi.

Programa lanksčiai pritaikyta ir bus atnaujinama kas 5 metai, kad atitiktų kiekvieno vaiko poreikius ir ypatybes - taip užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje. Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programos projektas 2025 m. sausio 7 d. pristatytas Mokyklos bendruomenei. Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo išvados pateiktos 1 priede.

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Vaikas yra vertybė, toks, koks jis yra – unikalus, laisvas, savarankiškas, atsakingas, pilnavertis, žaidžiantis, savitas, kūrybingas, individualus, bendraujantis, augantis ir nuolatos tobulėjantis. Jis pasižymi savitu raidos tempu ir turi skirtingą ugdymosi patirtį bei individualius gebėjimus, kurie formuoja jo unikalų asmenybės vystymosi kelią.

Vaiko raidai būdingas spartus, tačiau netolygus procesas – mąstymas, kalba, judesiai bei emocinė branda vystosi nevienodai, todėl kiekvieno vaiko ugdymo(si) pasiekimai yra skirtingi. Tam būtina lanksčiai taikyti ugdymo formas ir būdus, atliepiančius kiekvieno vaiko individualius gebėjimus. Vaikų raidai ir ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios, vaikui suprantamos ir natūralios socialinės sąveikos, kurios grindžiamos dialogiškumu – pagarbiu, žaismingu, į vaiko „kalbą“ ir iniciatyvą orientuotu bendravimu.

Vaikystėje ugdymasis yra aktyvus, natūralus, džiaugsmingas procesas, vykstantis per patirtį, žaidimą, atradimus ir socialinę sąveiką. Vaikai patys ieško naujų veiklų, drąsiai priima iššūkius, tyrinėja aplinką jiems priimtiniu būdu ir tempu. Ugdymo(si) procese integruojami visi

pagrindiniai raidos aspektai – fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis. Vaikai mokosi girdėti vieni kitus, dirbti komandoje, priimti kitokią nuomonę – taip ugdoma mokymosi vieniems iš kitų kultūra. Jie tampa aktyviais ugdymo(si) proceso kūrėjais – siūlo idėjas, dalyvauja sprendimų priėmimo, vertina savo patirtį ir prisideda prie bendros veiklos sėkmės.

Mokytojo vaidmuo ankstyvojo ugdymo procese yra ne tik perduoti žinias, bet ir kurti aplinką, kurioje vaikai jaustųsi saugūs, motyvuoti ir įgalinti mokytis. Svarbiausia yra leisti vaikams patirti mokymosi džiaugsmą, suteikti jiems galimybes tyrinėti, bendrauti ir kurti, tuo pačiu gerbiant jų unikalumą ir individualų augimo tempą. Mokytojas ne tik žinių perteikėjas, bet ir palydovas, stebėtojas, įkvėpėjas bei ugdymosi aplinkos kūrėjas. Jis kuria vaikui saugią, draugišką, tyrinėjimui ir bendravimui palankią aplinką, kurioje kiekvienas jaučiasi priimtas, girdimas ir svarbus. Mokytojas pastebi vaiko poreikius, gebėjimus, padeda juos auginti pasitelkdamas žaismingas sąveikas, pastoliavimą ir refleksiją. Svarbiausia – sudaryti sąlygas vaikui patirti mokymosi džiaugsmą, būti aktyviu ir motyvuotu savo augimo dalyviu, išlaikant pagarbą jo individualumui ir vystymosi dinamikai.

1.2. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Vaikų ugdymas(is) grindžiamas pamatinėmis humanistinėmis, požiūrio į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis, kurios padeda užtikrinti kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi.

1 pav. Ugdymą(si) grindžiančios vertybės

1.3. Vaikų poreikiai

Į ikimokyklinį ugdymą žvelgiama iš vaiko perspektyvos, vaikas pripažįstamas kaip savo poreikius, interesus bei patirtį turinti individualybė, gebanti autentiškai mokytis ir kaupti patirtį sąveikoje su mokytoju ir kitais vaikais.

Ugdymo(si) procese orientuojamasi į vaiko vertybinių nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo visuminį ugdymąsi, dėmesį skiriant visoms vaiko raidos sritims. Visos ugdymo sritys yra lygiavertės. Kiekvienas vaikas sėkmingai ugdosi pagal savo galias, todėl to paties amžiaus vaikų pasiekimai gali skirtis dėl kiekvieno vaiko gyvenimo patirties ir ugdymosi stiliaus skirtubių.

Atsižvelgiant į individualius ir specialiuosius ugdymosi poreikius, tenkinami ir užtikrinami pagrindiniai kiekvieno vaiko poreikiai ir ugdymo kokybę:

- ❖ **žaidimo poreikis** – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Kuriama ugdymo(si) aplinka, kurioje vaikai gali žaisti su patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas kuria socialinę patirtį, bendrauja;
- ❖ **saugumo poreikis** – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos. Laikomasi dienotvarkės, susitarimų, kurie padeda vaikams jaustis saugiai. Bendraujama pagarbiai, išklausoma vaikų nuomonė ir jausmai;
- ❖ **draugysčių poreikis** – jaustis priimtam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Kuriama ugdymo(si) aplinka, kurioje vaikai tyrinėja, atranda, žaidžia ir bendrauja drauge;
- ❖ **komunikavimo poreikis** – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Kuriama pozityvi ugdymo(si) aplinka, kurioje vaikai gali laisvai bendradarbiauti, domėtis, kurti su kitais;
- ❖ **pažinimo džiaugsmo poreikis** – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Parenkamos prasmingos ugdymo(si) veiklos, kurios skatina smalsumą tyrinėti ir atrasti kūrybos džiaugsmą;

❖ **kūrybinės saviraiškos poreikis** – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Mokykloje kuriamos ir organizuojamos prasmingos veiklos, išvykos, edukacijos ;

❖ **unikalus kiekvieno vaiko poreikiai** – tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai. Sukuriama įtraukianti ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikų saviraišką ir įsitraukimą.

Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, užtikrinamos lygios galimybės ugdytis, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius, pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas ir tėvų (globėjų) lūkesčius. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymas grindžiamas vaiko gebėjimų, poreikių ir interesų pažinimu, parenkant ir taikant individualius ugdymo metodus, formas, specialiąsias mokymo ir (ar) technines pagalbos priemones, sukuriant tinkamą ugdymo ir ugdymosi aplinką, sudaromos sąlygos ugdytis pagal jo gebėjimus ir galias.

Švietimo pagalbą vaikams ir konsultacijas tėvams (globėjams) teikia logopedas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, psichologas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai pastebi ir numato galimus vaikų ugdymo(si) sunkumus, parenka veiksmingus metodus, būdus ir priemones, padedančias vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, atlikti veiklas bei mokytis. Mokykla derina vaiko, tėvų (globėjų) ir švietimo pagalbos specialistų lūkesčius, inicijuoja susitikimus, koordinuoja sprendimus, dalyvauja užsiėmimuose, pozityvios aplinkos kūrimo veiklose, projektuose, siekdama nuoseklaus vaiko ugdymo(si).

Vaikai mokosi vieni kitus pažinti ir veikti įvairių žmonių aplinkoje, suprasdami bei priimdami socialinę ir kultūrinę įvairovę.

1.4. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai (globėjai) – svarbiausi vaikų ugdytojai. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ikimokyklinio ugdymo procese kaip partneriai. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl jų vaikų ugdymo(si) tikslų, turinio, proceso organizavimo ir ugdymo(si) rezultatų. Atsižvelgiama į tėvų (globėjų) lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymosi patirtį. Tikima, kad bendradarbiavimo sėkmė priklauso nuo to, kokiomis nuostatomis vadovausis tiek Mokykla, tiek šeima.

Kuriame susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę, kurie pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų. Mokykloje pripažįstami ir gerbiami šeimų kultūriniai ir socialiniai skirtumai.

Siekiama atliepti tėvų (globėjų) lūkesčius, įtraukiant juo į susitarimus dėl vaikų ugdymo(si) pasiekimų, proceso ir aplinkų:

- ❖ supažindiname su Mokyklos tradicijomis, vertybėmis, taisyklėmis, ugdymo programa;
- ❖ kuriame lanksčias sąlygas sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai Mokykloje, susitariame dėl ugdymo(si) šeimoje dermės (dienotvarkės, ritmo ir kt.). Esame šalia šeimos;
- ❖ pagarbiai susipažįstame su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, jų lūkesčiais ir poreikiais;
- ❖ atsižvelgiame į vaiko gerovei aktualius šeimų poreikius ir kultūrą;
- ❖ siekiame užtikrinti, kad tėvai (globėjai) aktyviai dalyvautų ugdymo procese, atsakingai priimdami su vaiko ugdymu ir ugdymusi susijusius sprendimus, ir taip dalytųsi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę;
- ❖ siekiame, kad šeima į vaikų ugdymą(si) įsitrauktų įvairiomis formomis, būdais, metodais (dalyvautų bendruomenės renginiuose, veiklose, individualiuose ir bendruose susitikimuose, pokalbiuose su mokytojais, inicijuotų prasmingas veiklas, edukacijas, tvarius renginius, projektus ar kitas veiklas);:

1.5. Regiono ypatumai ir mokyklos savitumas

Mokykla įsikūrusi Vilniuje, Pašilaičių mikrorajone – moderniam, sparčiai augančiam ir šeimoms patraukliam sostinės rajone. Šalia esantis Pašilaičių miško parkas suteikia vaikams galimybę stebėti metų laikų kaitą, tyrinėti gamtą.

Mokykla yra moderni, atvira kaitai ir naujovėms, kuri užtikrina visapusišką vaiko asmenybės skleidimąsi. „Gabijėlės“ pavadinimas – simbolis, įpareigojantis mus nuolat degti, šviesti ir šildyti.

Kiekviena grupė – atvira, savita, jauki ir saugi, turinti savo originalų stilių, pavadinimą, (paukščių tematika), visa tai kuria grupėje būdingas tradicijas.

Mokykloje plėtojama visos bendruomenės žaidimo kultūra, skatinanti žaisti, kurti ir bendradarbiauti, todėl vyksta daug įdomių, prasmingų renginių į kuriuos įtraukiamos šeimos. Didžiuojamės tradicija tapusiais ir daug teigiamų atsiliepimų iš tėvų sulaukiančiais „Futboliuko šeimų tarpgrupiniais“ bei „Šaškių šeimų“ turnyrais, kurie skatina bendruomeniškumą ir suburia šeimas. Kuriant ugdymosi kontekstus vadovaujamės universalaus dizaino strategija, žaisme ir

2 pav. Mokyklos savitumas

Kuriame estetišką, savitą, skatinančią vaiką žaisti, eksperimentuoti ir kurti aplinką, pritaikytą prie kiekvieno vaiko poreikių ir gebėjimų (įrengti ramybės nameliai, užtikrinantys vaikų poreikių patenkinimą, nusiraminti, pabūti su knygele ar mėgstamu žaislu).

Aktyviam ugdymuisi ir pažinimui sukurta darni, funkcionali vaikų poreikiams pritaikyta lauko ugdymosi aplinka. Mokyklos erdvėje įrengtos šiuolaikiškos žaidimų aikštelės, sporto aikštynas, bėgimo takelis, lauko klasė ir edukacinis sodelis su vaiskrūmiais. Vaikai turi galimybę laisvai judėti, žaisti, tyrinėti ir mokytis natūralioje aplinkoje, kasdien patirdami ryšį su gamta.

Organizuojami įvairūs projektai praplečiantys ugdymosi patirtis - „Dangaus paslaptys ir kosminė lauko klasė kupole“, kur vaikai tyrinėja kosmoso ir gamtos temas, jungia pojūčius, patirtis ir kūrybą, ugdydami pažinimo gebėjimus, vaizduotę, bendradarbiavimą bei kritinį mąstymą.

Mokytojas skatina vaiko vystymąsi, tapdamas pagalbininku vaiko savęs pažinimo ir saviraiškos procese. Vaiko teisė – ne privilegija, o būtina laisvos asmenybės formavimosi sąlyga. Mokytojo ir vaikų sąveika grindžiama lygiateisiškumu, įgyvendinama per dialogą, kuriant atvirą ir pasitikėjimu grįstą kontaktą, dėmesingai klausantis ir įsiklausant į vaiko mintis.

Kokybiškas, šiuolaikiškas, įtraukiantis, žaismingas, prasmės ir atradimų, džiaugsmo ir natūralaus smalsumo ugdymas grindžiamas pamatinėmis vertybėmis, kurios padeda mums užtikrinti sėkmingą ugdymąsi vaikystėje ir bendruomenės nuoširdų bendravimą ir bendradarbiavimą.

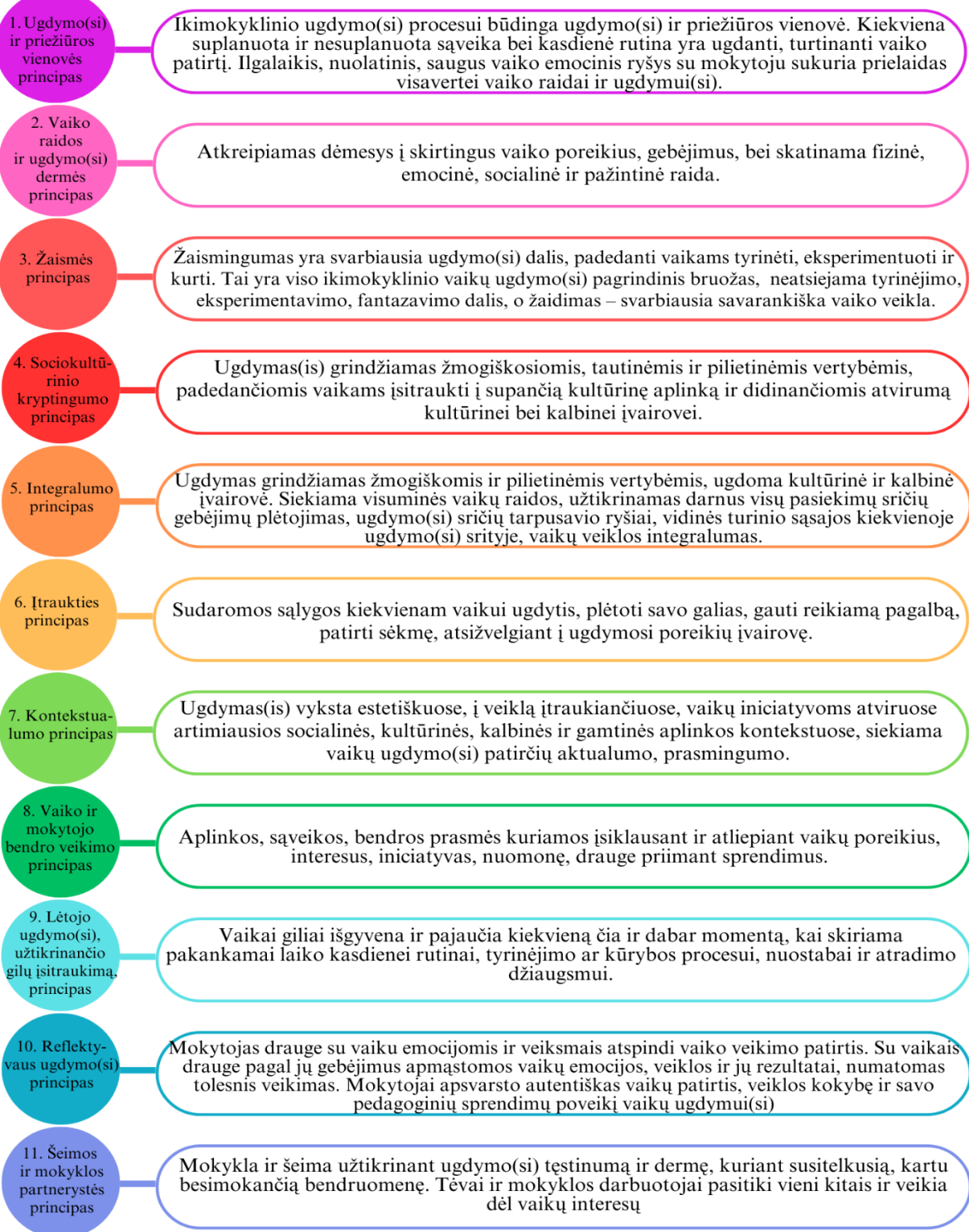
Mokykloje dirbantys kompetentingi, aukštos kvalifikacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, meninio ugdymo mokytojai, švietimo pagalbos specialistai skiria atidų dėmesį vaiko individualių ugdymo(si) galių stiprinimui, atsižvelgia į jo asmenines savybes ir patirtį, mezga pozityvų bei konstruktyvų kontaktą siekiant ugdymosi pažangos.

Ugdymas vyksta ne tik grupėje, bet ir už Mokyklos ribų – ugdymas „Be sienų“ skatina vaikų mokymąsi per patirtį ir išvykas, leidžia ne tik įgyti žinių, bet ir ugdyti svarbius socialinius bei komunikacijos įgūdžius. Atrandame, tyrinėjame, pažįstame Vilnių įgyvendindami ilgalaikį mokyklos projektą „Vilnius ant vaiko delno“. Vilnius – miestas, kuris pasiekiamas ir pažįstamas net patiems mažiausiems „Gabijėlės“ vaikams. Mokykloje vyksta pažintinės išvykos, edukacinės kelionės suteikia galimybę vaikams išmokti bendradarbiauti, dirbti komandoje, mokytis atsakomybės ir padėti vieni kitiems. Kelionės ir edukacinės programos skatina vaikus pažinti aplinką ir įgyti praktinių žinių apie juos supančią pasaulio įvairovę. Inicijuojame ir organizuojame projektus, akcijas, festivalius, išvykas, sveikatą stiprinančias varžybas, estafetes, parodas ir kt.

Kuriame bendraujančią, pozityvią aplinką, užpildome prasmingomis veiklomis, idėjomis ir gerąja patirtimi dalijamės su kitais: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių mokytojai inicijuoja ir vykdo edukacinius respublikinius projektus, įtraukiančius visą bendruomenę, orientuotus į tvarumą, vartotojiškumo mažinimą bei atradimų, žaismės džiaugsmą vaikams.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa įgyvendinama vadovaujantis šiais ugdymo principais:

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo principai

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, individualią patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, lūkesčius, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus ugdytis pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

4 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) siekinys

Šiam tikslui pasiekti keliama Programos uždaviniai:

1. užtikrinti saugią, lanksčią, žaismingą, pagarbią, tolerantišką, įtraukiančią aplinką, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą;
2. taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamus mokymo(si) metodus, priemones (ugdymo turinys lankstus, įdomus, provokuojantis, pakankamai platus ir gilus, kuriantis iššūkius);
3. organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, būnant kartu su vaiku „mąstymo draugais“, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, edukacijas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį;
4. organizuojant ir dalyvaujant daugialypiuose kultūriniuose edukaciniuose kontekstuose, plėsti supratimą apie aplinkinį pasaulį, ugdant pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą;
5. siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko ugdymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti Eliis dienyne, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis;

6. plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partnerystė grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, pradinio ugdymo mokytojais ir kitais

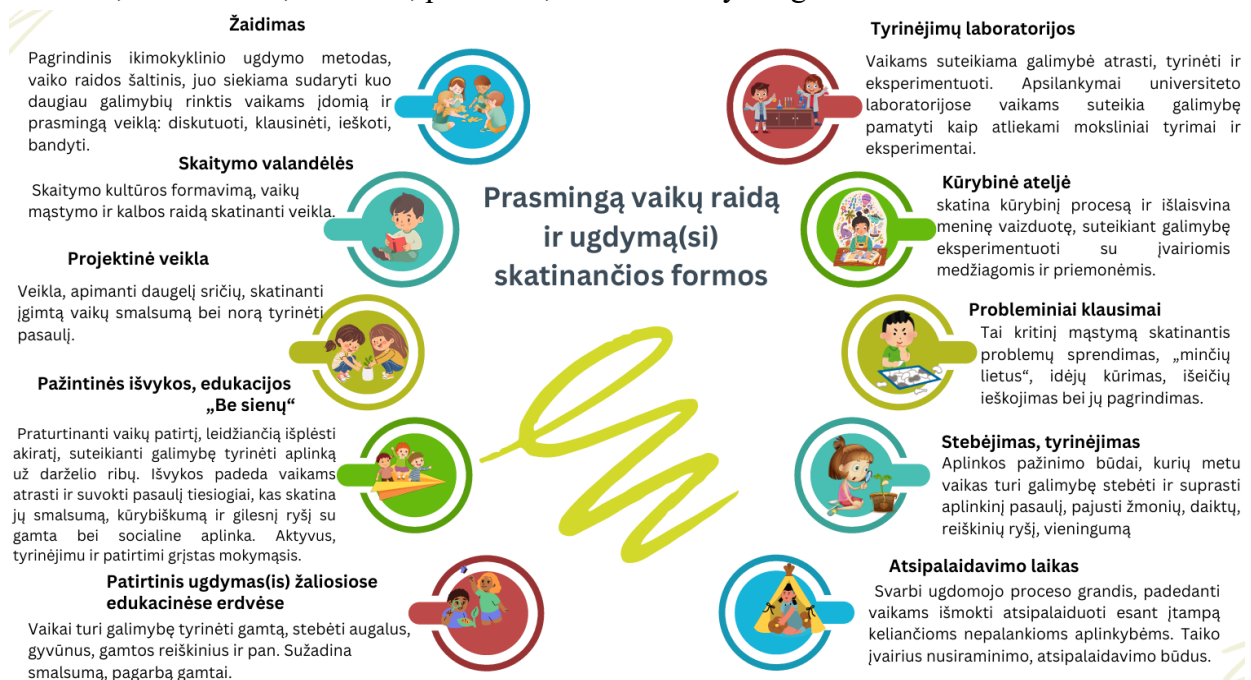
švietimo paslaugų tiekėjais.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Esminis siekis – vaiko gerovė. Ugdymo(si) rezultatai pasiekiami bendraujant ir bendradarbiaujant su šeima ir bendruomene, įtraukiant visus ugdymo dalyvius į ugdymosi procesą.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKA

4.1. Ugdymosi proceso organizavimo pagrindas, pedagoginės strategijos ir ugdymosi organizavimo formos

Ikimokyklinio ugdymo turinys Programoje išdėstytas siekiant prigimtinių vaiko galių atspindėjimo. Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys, ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Kadangi vaiko ugdymasis yra visuminis, o gebėjimai bei pažanga reiškiasi kompleksiskai ir individualiai, Mokykla taiko prasmingas, vaikų raidą ir ugdymąsi skatinančias formas. Tai – pagrindinė ikimokyklinio ugdymo proceso organizavimo kryptis, padedanti harmoningai plėtotis vaikų emocinėms, socialinėms, fizinėms, pažinimo, kalbos ir kūrybos galioms.

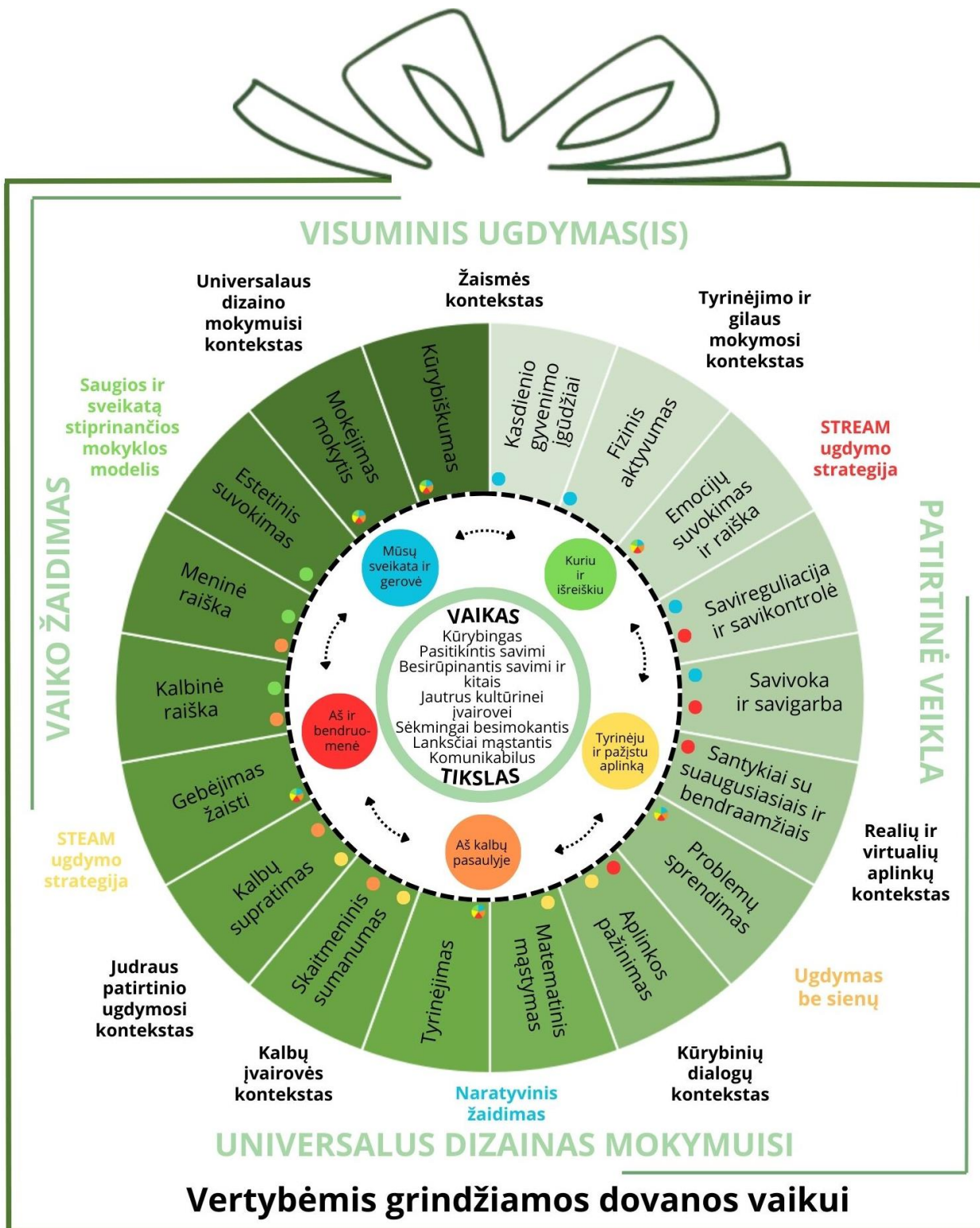

5 pav. Prasmingą vaikų raidą ir ugdymą(si) skatinančios formos

Universalus dizainas mokymuisi yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę. Skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Ikimokyklinio ugdymo turinio konceptualus modelis:

- ❖ Ikimokyklinio programos turinio centre – vaiko galios.
- ❖ Ikimokyklinės programos turinyje išskirtos vaiko raidą skatinančios penkios ikimokyklinio ugdymosi sritys ir kontekstai: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.
- ❖ Ugdymosi sritys yra ikidalykinės, orientuotos į Programoje numatytų vaikų pasiekimų plėtotę, apima vaikų ugdymo(si) turinį ir veiklas.
- ❖ Aštuoniolika pasiekimų sričių laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį. Kiekvienas vaikas yra unikalus, pasižymi jam būdingu raidos tempu, turi skirtingą ugdymosi patirtį, todėl to paties amžiaus vaikų pasiekimai natūraliai gali skirtis.
- ❖ Vaiko ugdymosi pasiekimų sritis – tai vaiko ugdymuisi svarbi sritis, kurioje išskirta esminė nuostata ir esminis gebėjimas.
- ❖ Vertybinė nuostata – tai ugdymosi procese įgytas nusiteikimas, polinkis, požiūris, išreiškiantis vaiko santykį su savimi, su kitais ir su aplinka.
- ❖ Esminis gebėjimas – tai nuo gimimo iki šešerių metų kiekvienoje iš ugdymosi pasiekimų sričių įgytas svarbiausias vaiko gebėjimas ką nors daryti, veikti, elgtis, kurti. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo vertybėmis.

6 pav. Konceptualus ugdymo modelis: vaiko galios, ugdymosi sritis, visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimų sritys, kontekstai, IU pagrindas ir Mokyklos savitumas

MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ

Mūsų sveikata ir gerovė apima šiuos turinio aspektus: *Fizinis aktyvumas* – tai spontaniškas vaiko judėjimas ir tikslingai organizuotas judėjimas, siekiant ugdyti fizines vaiko ypatybes (lankstumą, vikrumą, ištvermę, greitumą, judesių koordinaciją, pusiausvyrą); *Sveika mityba* - skatina vaikus domėtis sveikatai palankiu maistu ir jo gaminimo būdais, ugdyti elementarius mitybos kultūros įgūdžius; *Mano dienos ritmas* – padeda vaikams suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jo laikytis. Tai leidžia vaikams jaustis saugiams, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius; *Kūno švara ir aplinkos tvarka* - plėtojant vaikų supratimą apie sveikatos saugojimą siekiama didinti jų pasitikėjimą patiems pasirūpinti savo higiena ir aplinkos tvarka bei estetika; *Saugaus elgesio įpročiai* - padeda vaikams ugdyti saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Įsitraukimą skatina mokytojo sukurtos galimybės pačiam vaikui pasirinkti priimtinausią būdą žaisti ir veikti, rinktis sveikatai palankų maistą, išbandyti įvairius skonius, skirtingus nesutarimų sprendimo būdus, patirti dienos ritmą. Siekiama padėti vaikams suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jo laikytis. Tai padeda vaikams jaustis saugiams, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius. Plėtojant vaikų supratimą apie sveikatos saugojimą siekiama didinti jų pasitikėjimą patiems pasirūpinti savo higiena ir aplinkos tvarka bei estetika: rūpinimasis švara; tvarkos laikymasis. Siekiama padėti vaikams ugdyti saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą: elgesys su nepažįstamais žmonėmis; saugus elgesys gatvėje; saugus elgesys buityje ir gamtoje.

Mūsų sveikata ir gerovė planuojamos veiklos: dantukų priežiūros edukacija, knygelių skaitymas „Raudonsnapio Čarlio dantukai“, „Linksmoji dantukų ekspedicija“, „Kariesas, Eduoniukas ir Domo dantukai“, sveikos mitybos piramidės dėliojimas, sveiko maisto gamyba, stalo serviravimas, sensorinės veiklos, eksperimentai apie mikrobus, mokomųjų filmukų peržiūra, refleksijos, kūrybinės dirbtuvės „Mano sveikata“, viktorinos „Augu sveikas ir stiprus“, edukacija „Mikrobų medžioklė“, loto „Sveiki produktai“, praktinė veikla „Teisingas dantukų valymas“, „Judėjimas – sveikata!“, vaidybiniai žaidimai „Pas gydytoją“, interaktyvus žaidimas

„stebuklingas kubas“, QR kodai slepiantys užduotis apie sveiką mitybą, mėslių minimas, receptų kūrimas, pokalbiai, tyrinėjimai, ilgalaikis mokyklos projektas „Sveika ir judri „Gabijėlė“.

Vaiko pasiekimų ūgtis kasdieninio gyvenimo įgūdžių pasiekimų srityje		
Vertybinė nuostata: domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. Noriai ugdosi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.		
Esminiai gebėjimai: esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinis saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, butyje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. Balsu, kūno kalba parodo, kad jam šlapia, nepatogu.
	2-asis žingsnis	Valgo įvairų maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves (virtas, žalias), vaisius; maistą ima pirštais ir šaukštu, geria savarankiškai. Kūno ženklais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnės.
	3-iasis žingsnis	Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradedą tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradedą laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėse.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika. Plauna vaisius, daržoves ir pasako, kodėl. Suaugusiojo padedamas serviuoja stalą, stengiasi laikytis elgesio prie stalo taisyklių. Dažniausiai savarankiškai naudojasi tualetu. Savarankiškai plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais daiktais (žirkklėmis, pieštukais, mentelėmis). Žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei.
	5-asis žingsnis	Domisi sveikatai naudingų maistu, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Serviuoja stalą, valgo tvarkingai, tinkamai naudojasi stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs. Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi; čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, susišukuoja. Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose siekia laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejoję apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus.
	6-asis žingsnis	Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas. Esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.

Vaiko pasiekimų ūgtis fizinio aktyvumo pasiekimų srityje		
Vertybinė nuostata: noriai džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.		
Esminiai gebėjimai: tiksliai ir koordinuotai eina, bėga, šliaužia, meta, ropoja, lipa, šokinėja, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. Atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliu – suima smulkų daiktą. Perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis.
	2-asis žingsnis	Pralenda pro kliūtis keturpėsčias. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal. Lipa laiptais aukštyrą pristatomuoju žingsniu. Rideną, sviedžia kamuolį, gauda jį apglėbdamas rankomis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyrą, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais. Uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis.
	3-iasis žingsnis	Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius. Veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus. Rideną kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos (4–5 sekundes). Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyrą ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Mina ir vairuoja triratuką, balansinį dviratį. Žaisdamas bando derinti judesius poroje ir grupėje. Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atkerpa žirkėmis popieriaus juostelę, atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį.
	5-asis žingsnis	Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes. Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. Bando atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais.
	6-asis žingsnis	Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, statinius.

Vaiko pasiekimų ūgtis savivokos ir savigarbos pasiekimų srityje	
Vertybinė nuostata: pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	
Esminiai gebėjimai: pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina	

savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Pradedą jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Šypsodamasis, guguodamas, gestikuliuodamas reaguoja į savo vardą. Reaguoja į artimų žmonių rodomą dėmesį ir akių kontaktą, veido išraiška, balsu, gestais palaiko su jais ryšį. Teigiamai reaguoja į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, daineles.
	2-asis žingsnis	Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, paprašytas parodo ar pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Išreiškia savo norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas. Rodo prierašumą prie tėvų, pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiaisiais grupėje. Domisi kitais vaikais. Trumpam sutelkia dėmesį ir įsitraukia į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinių.
	3-iasis žingsnis	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: akių, plaukų spalvą, pėdos dydį. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradedą domėtis, kas yra kūno viduje. Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Jaučiasi patenkintas savimi. Piešia ar kitaip vaizduoja savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį. Įsitraukia į bendrus žaidimus ir grupės veiklas, prisideda prie jų plėtojimo. Supranta, kai kiti vaikai ar suaugusieji šneka kita kalba nei jis. Dalinasi savo artimosios kultūrinės aplinkos buitės, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais, domisi kitų kultūrų simboliais. Mėgaujasi atsakomybe už nedidelių užduočių atlikimą, reiškia nuomonę jam aktualiais klausimais.
	5-asis žingsnis	Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradedą jausti asmeninę ir bendrą erdvę. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.). Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, pasako, kuo bus ar norėtų būti suaugęs. Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. Jaučiasi esąs vaikų grupės narys: kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius.
	6-asis žingsnis	Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.
Vaiko pasiekimų ūgtis savireguliacijos ir savikontrolės pasiekimų srityje		
Vertybinė nuostata: nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.		
Esminiai gebėjimai: sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų,		

bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Gerau jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis.
	2-asis žingsnis	Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedą valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.
	3-iasis žingsnis	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus. Trumpam tikslingai sutelkia dėmesį ir pastangas siekdamas įgyvendinti ketinimą. Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. Paklaustas pasako galimas istorijų, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.
	5-asis žingsnis	Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvėrmę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles.
	6-asis žingsnis	Pats taiko įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.

AŠ IR BENDRUOMENĖ

Aš ir bendruomenė apima šiuos turinio aspektus: *Kas aš?*– tai aspektas kuriuo siekiama padėti vaikams plėtoti supratimą apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus; *Savo emocijų ir elgesio valdymas* – įvairias emocijas – džiaugsmą, pyktį, liūdesį, pavydą, gėdą, kaltę, meilę vaikai jaučia nuo kūdikystės. Emocinėms būsenoms būdingas sužadinimas, kurį vaikai jaučia fiziškai – kaip energijos antplūdį arba energiją slopinantį sunkumą, dažną ar ramų širdies plakimą ir kt. Emocinėms būsenoms

būdingas sąmoningas jų išgyvenimas – bandymas susivokti, ką ir dėl ko jauti, kokios emocijos ar jausmai užvaldė, gebėjimas tai išreikšti žodžiais, pasakyti kitam; *Aš tarp kitų* – vaikus skatina užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi; *Žmonės ir bendruomenės* - padeda vaikams atrasti kultūrinių reiškinių ir žmonių bei jų bendruomenių gyvensenos tyrinėjimo kelius, asmeniškai prasmingus dalyvavimo Mokyklos bendruomenėje būdus, ugdantis priklausymo bendruomenei, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmus; *Mūsų praeitis, dabartis, ateitis* - skatina vaikus tyrinėti praeitį, dabartį, ateitį bei suprasti žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčius: siekiama padėti vaikams tyrinėti praeitį, dabartį, ateitį bei suprasti žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčius.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinę ir kultūrinę supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus. Vaikų įsitraukimą į ugdomasias veiklas skatina mokytojo jautrus ir pastovus emocinis ryšys su vaiku, bendravimas. Gilėjančią supratimą užtikrina vaikams sukurtos sąlygos pajauti, patirti visais pojūčiais, tyrinėti, lyginti panašumus ir skirtumus, numatyti pasekmes, įžvelgiant naujus dalykus apie save, kitus žmones, bendruomenes ir jų gyvenimo būdo kaitą laiko tėkmėje.

Aš ir bendruomenė planuojamos veiklos: „Kas aš esu?“, „Ką papasakos mimas?“, žaidimas „Jausmų traukinys“, „Kuo aš ypatingas“, grupės taisyklių kūrimas, jausmų kortelių žaidimas, refleksijos, komandiniai žaidimai „padėk draugui“, pasakų klausymas „Bjaurusis ančiukas“, veikla „Šeimos medis“, „Ką veikia profesijos“, „Pasakų pasaulyje“, kūrybiniai žaidimai „Aš kuriu ir išreiškiu“, bendruomenės šventė „Aš, tu, mes visi“, interaktyvūs žaidimai apie emocijas, eksperimentas „Jausmų ugnikalnis“, emocijų kauliukai, edukaciniai filmukai apie emocijas, socialinės istorijos kūrimas ir klausymas.

Vaiko pasiekimų ūgtis emocijų suvokimo ir raiškos pasiekimų srityje

Vertybinė nuostata: domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminiai gebėjimai: atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.

Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Atspindi suaugusiojo ar kito vaiko emocijų raišką (šypsosi, jei juokiasi kitas; nusimena, jei kitas verkia).
	2-asis žingsnis	Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu; būdinga greita nuotaikų kaita. Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.
	3-iasis žingsnis	Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia jei kitas piktas; glosto – jei nuliūdęs).
4–6 metai	4-asis žingsnis	Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose. Pradedą suprasti kad jo ir kitų emocijos toje pačioje situacijoje gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).
	5-asis žingsnis	Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Emocijas ir jausmus išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais. Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus, pradeda suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žėisti kitus. Pradedą įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais.
	6-asis žingsnis	Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.

Vaiko pasiekimų ūgtis savireguliacijos ir savikontrolės pasiekimų srityje		
Vertybinė nuostata: nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.		
Esminiai gebėjimai: sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Gerau jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina priglaudžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis.
	2-asis žingsnis	Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. Pradedą valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją.
	3-iasis žingsnis	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo kasdienėse situacijose valdo emocijų raišką ir elgesį. Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.

4–6 metai	4-asis žingsnis	Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus. Trumpam tikslingai sutelkia dėmesį siekdamas įgyvendinti ketinimą. Pradedą susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. Pasako galimas istoriją, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. Sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.
	5-asis žingsnis	Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. Laikosi numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles.
	6-asis žingsnis	Pats taiko įvairius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; ieško taikių išeičių, kad neskaidintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.

Vaiko pasiekimų ūgtis savivokos ir savigarbos pasiekimų srityje

Vertybinė nuostata: pasitikti savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.

Esminiai gebėjimai: pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.

Pasiekimai

0–3 metai	1-asis žingsnis	Pradedą jausti savo kūną – apžiūrinėja, tyrinėją savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Šypsodamasis, guodamas, gestikuliuodamas reaguoją į savo vardą. Reaguoją į artimų žmonių rodomą dėmesį akių kontaktu, veido išraiška, balsu, gestais. Teigiamai reaguoją į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, daineles gimtąją ir kitomis kalbomis.
	2-asis žingsnis	Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, parodo ar pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Išreiškia norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas. Rodo prieraišumą prie tėvų, pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiaisiais grupėje. Domisi kitais vaikais. Trumpam įsitraukia į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinių.
	3-iasis žingsnis	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoją į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Pavaizduoją ar pakomentuoja fizinės savo kūno savybes. Pastebi savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradedą domėtis, kas yra kūno viduje. Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Piešia ar kitaip vaizduoją savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį. Įsitraukia į bendrus žaidimus ir grupės veiklas. Supranta, kai kiti šneka kita kalba nei jis. Dalinasi savo artimosios kultūrinės

		aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais, domisi kitų kultūrų simboliais. Mėgaujasi atsakomybe už užduočių atlikimą, reiškia nuomonę jam aktualiais klausimais.
	5-asis žingsnis	Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, pasako, kuo bus ar norėtų būti suaugęs. Kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. Kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo ji skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius.
	6-asis žingsnis	Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvėpiamas oras, širdies plakimas ir kt.). Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius vaidmenis. Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.

Vaiko pasiekimų ūgtis santykiuose su suaugusiaisiais ir bendraamžiais pasiekimų srityje

Vertybinė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.

Esminiai gebėjimai: pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Pasiekimai

0–3 metai	1-asis žingsnis	Atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabინimus, įsitraukia į bendravimą, kasdienę rutiną ir žaidimus. Domisi kitais vaikais, mėgdžioja jų veido išraišką, veiksmus. Žvilgsniu, mimika, balsu, gestais inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju ar vaiku, parodo, kuo domisi. Seka suaugusiojo žvilgsnį, veido mimiką, gestus, žodžius, aptikdamas jo rodomus aplinkos objektus bei reiškinius, dalindamasis emocijomis ir nuostaba.
	2-asis žingsnis	Parodo prierašumą juo besirūpinančiam suaugusiajam. Skiria nepažįstamus žmones nuo juo besirūpinančio suaugusiojo. Stengiasi patraukti kitų dėmesį šypsena, balsu, geranoriškais veiksmais. Stebi ir mėgdžioja suaugusiojo veido išraišką, žodžius, veiksmus; kartoja veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo; vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi pagalbos; pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja.
	3-iasis žingsnis	Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais: klausia, tariasi, guodžiasi. Kalbasi, įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia yra mokytojas. Turi vieną ar kelis žaidimų ir bendrų veiklų partnerius. Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju. Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir

		veiksmus, sprendžia nesutarimus. Palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Veikdamas su kitais pastebi akivaizdų savo ir kito išvaizdos, pomėgių, kalbos panašumą ar skirtumą ir skirtingais būdais tai parodo. Prisideda prie grupės taisyklių kūrimo.
	5-asis žingsnis	Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius, sėkmingai įsitraukia į didesnės vaikų grupės veiklą. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. Stengiasi elgtis vadovaudamasis įgytu supratimu apie savo ir kitų teises bei pareigas grupėje.
	6-asis žingsnis	Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau ir kitiems.

Vaiko pasiekimų ūgtis santykiuose su suaugusiais ir bendraamžiais pasiekimų srityje

Vertybinė nuostata: nori pažinti ir suprasti aplikinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminiai gebėjimai: pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.

Pasiekimai

0–3 metai	1-asis žingsnis	Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. Reaguoja į gamtos objektus, žmogaus sukurtus daiktus, reiškinius (garsus, vaizdus, skonius).
	2-asis žingsnis	Stebi, atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių buitinių (šukos, šaukštas) ir kultūrinių (būgnai, knyga) daiktų paskirtį ir jais naudojasi. Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tikslu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą.
	3-iasis žingsnis	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi esančiais objektais. Parodo, kad supranta, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, judesiai, skoniai, kvapai ar pasakojimai yra iš kitos nei jo paties kultūra. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Įsitraukia į veiklas puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus (upė, akmuo), reiškinius (pūga, saulėlydis), nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. Stengiasi saugoti socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos objektus. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius (išjungia šviesą). Gamtos, kultūros grožį ir įvairovę stengiasi išreikšti savo kūryboje.

	5-asis žingsnis	Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena. Iš savo grupės gali savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigos erdves. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalnių išsiveržimas, viesulas). Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais.
	6-asis žingsnis	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyvena, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. Įžvelgia gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Įžvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogus ir gamtos ryšį.

AŠ KALBŲ PASAULYJE

Aš kalbų pasaulyje apima šiuos turinio aspektus: *Žodinės kalbos supratimas* - tai žmogui būdingas prigimties reiškiny. Ji yra pagrindinė žmonių bendravimo priemonė. Ja išsakoma: poreikiai, norai, reikalavimai, skundai, prašymai ir kt., *Nežodinės kalbos suvokimas* – tai aspektas kai vaikai pasitelkdami įvairius ženklus, gestus, simbolinę formą išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose; *Kalbinė raiška* - moko klausyti ir įsiklausyti, skatina kūno kalba ir verbaline išraiška reaguoti į kalbančiųjų intencijas, plėtoja kalbinės raiškos gebėjimus; Aiškinimasis, argumentavimas, reflektavimas padeda gilinti supratimą, kad kalba ir žodžiai daro poveikį kitam, skatina kritinį mąstymą, moko pasirinkti tinkamas komunikacijos priemones, leidžia suvokti skirtingų kalbų ir kalbos formų (žodinės, nežodinės, simbolinės, grafines) įvairovę. Kalbinė raiška ir sąvokų supratimas gilina mąstymą, o besivystantys mąstymo gebėjimai skatina kalbos raidą ir plėtotę; *Kalbų įvairovės suvokimas* – skatinamas kalbų ir kultūrų pažinimas bei kalbinės tapatybės (nebūtinai susijusios su viena kalba) formavimasis. Kultūrų ir kalbų įvairovės pažinimą skatinančioje mokyklos aplinkoje vaikai turi galimybę matyti įvairių kultūrų ženklus, simbolius, girdėti įvairias kalbas,

vartyti įvairiomis kalbomis parašytas knygeles. *Kalbinės tapatybės formavimas* - vaikų suvokimą apie kalbą įvairovę ugdo, pozityvų požiūrį formuoja ir bendrauti įvairiakalbėje aplinkoje moko, pavyzdžiui, svečių, atstovaujančių kitoms kalboms ar kultūroms, vizitai. Atlikdami įvairias veiklas, užduotis, žaidimus, vaikai bendrauja gimtąja arba lietuvių kalba, yra skatinami ir palaikomi mokytojo, kuris kalbą įvairovę priima kaip ugdymosi aplinką praturtinantį kontekstą.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo, žaidimo gebėjimus.

Aš kalbų pasaulyje planuojamos veiklos: ilgalaikis darželio projektas „Per vaikystę knygų takeliu“, Stream projektas „Gabijėlė knygų žaismėje“, skaitovų festivalis „Taip gražiai skamba lietuviški žodžiai, taip gražiai liejasi vaikiškos eilės“, grupės projektas „Kokius garsus girdžiu už vandenyno“, Knygos veikėjo QR kodas – interaktyvi paroda, „Kiek žodžių yra knygos pavadinime?“, „Knygos kalba – iš paveikslėlio į žodį“, „Lietuvių kalbos mėnuo: pasakos, patarlės, šnektos“.

Vaiko pasiekimų ūgtis kalbų supratimo pasiekimų srityje		
<u>Vertybinė nuostata:</u> domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą.		
<u>Esminiai gebėjimai:</u> klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Reaguoja į žodinį ir nežodinį bendravimą: palaiko akių kontaktą, akimis ieško garsų šaltinio, trumpam sutelkia dėmesį, šypsosi, keičiasi veido išraiškomis ir garsais, emocijomis reaguoja į skirtingas intonacijas. Atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą), jas liečia, deda į burną, vartinėja, žiūrinėja, emociškai reaguoja į pažįstamus žmonių, gyvūnų ar daiktų paveikslėlius. Reaguoja į pasikartojantį muzikinių kūrinių ritmą, žaidinimus.
	2-asis žingsnis	Klausosi ir mimika, gestais, kalba reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, supranta ir reaguoja į artimiausios aplinkos daiktų pavadinimus, paprašytas atlieka jam žinomą veiksmą; supranta 2–3 žodžių vientisinius sakinius ir klausimus; po kelių pakartojimų įsidėmi paprastus naujus žodžius. Reaguoja į žodžių skambesį ir pasikartojamumą, kontrastingus garsus, spalvas, formas, dydžius, judesius. Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles; varto ir žiūrinėja knygeles, parodo suaugusiojo įvardytus objektus paveikslėliuose; stebi rašančiuosius, bando palikti ženklus popieriuje, smėlyje. Supranta girdimus nesudėtingus trumpus tekstus: įsitraukia į žaidinimus, kartoja dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius, emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščio tekstą ir pasakojimą.

4–6 metai	3-iasis žingsnis	Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas.
	4-iasis žingsnis	Išklauso, supranta ir reaguoja į tai, ką jam sako suaugusysis ar vaikas įvairiose situacijose; supranta ir reaguoja į klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kodėl“, „kaip“, „koks“, kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus; atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba. Supranta tą pačią mintį, idėją, jausmą, išreikštą skirtingais būdais: vaizdiniu arba garso kūrinio, kūno kalba, žodine ir simboliškai rašytine. Domisi rašytinės kalbos elementais ir atkreipia dėmesį į juos savo aplinkoje; atpažįsta kelias raides ar skaitmenį, pirmąją savo vardo raidę; iš paveikslėlių supranta arba prisimena knygos turinį. Klausosi skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinių, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (meninių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinis, atsimena kai kuriuos minimus įvykius ir juos perteikia skirtingais raiškos būdais.
	5-iasis žingsnis	Supranta sudėtinius sakinius, ilgesnių dialogų ar monologų turinį; stengiasi suprasti kita kalba kalbančiuosius. Atpažįsta, kokie atskiri raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę; iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu, supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas. Klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai; suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (kalendorius, knyga, žurnalas).
	6-iasis žingsnis	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą kitos kalbos žodžių. Atpažįsta, kokie raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Domisi įvairiais rašytiniais teksta, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.

Vaiko pasiekimų ūgtis kalbinės raiškos pasiekimų srityje		
<u>Vertybinė nuostata:</u> nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.		
<u>Esminiai gebėjimai:</u> naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.		
Pasiekimai		
1-asis žingsnis	Aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreikšdamas savo emocijas ir poreikius. Čiauška, kartoja, bando mėgdžioti kalbančiųjų lūpų mimiką, tariamus garsus ir skiemenis, taria priebalsių ir balsių junginius.	

0–3 metai	2-asis žingsnis	Aktyviai kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, gestus, žaidžia garsais ir žodžiais. Vartoja trumpus žodžius norams išsakyti. Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Pokalbiuose ir žodiniuose žaidimuose dalyvauja komunikuodamas garsais, žodžiais, veiksmais, mimika. Žodžio ir gesto sakiniams, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniams kalba apie tai, ką mato ir girdi. Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape.
	3-asis žingsnis	2–3 žodžių vientisiniais sakiniams kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius. Inicijuoja pokalbius, atsako į paprastus klausimus. Sieja paveikslėlius su juose vaizduojamais daiktais, juos pavadina. Vartoja kelias mandagumo frazes. Taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja vertikalias ir horizontalias keverzones, piešinėja, palikdamas ženklus.
	4-asis žingsnis	Kalba 3–5 žodžių vientisiniais sakiniams, klausinėja, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų. Kalba ir pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų. Dažniausiai taisyklingai vartoja gramatines žodžių formas, prielinksnius. Deklamuoja trumpus eilėraščius ar jų fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, žinomų knygų turinį, pasakojimą lydėdamas gestais ir mimika. Klausia ir atsako apie istorijos veikėjus ar įvykius, apie tai, kas patinka ar nepatinka knygoje ar pasakojime. Dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose pereidamas nuo vieno kalbėjimo būdo prie kito. Domisi galimybe rašyti, bando kopijuoti matomus simbolius, raides, skaičius. Raides ir simbolius pradeda naudoti įvairioje veikloje.
4–6 metai	5-asis žingsnis	Kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė ar veiks, kas vyksta, vyko ar vyks, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniams, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaldytų kalbos taisyklių. Pateikia atsakymus į konkrečius klausimus nurodydamas detales kas, ką, kada ar kur. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį.
	6-asis žingsnis	Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas. Papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą. Geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. Kompiuteriu spausdina raides. Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius. Kuria savo ženklus ir simbolius. Braižo ir aiškina paprastus planus, schemas. Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja. Vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.). Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį. Bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus. Perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.

TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ

Tyrinėju ir pažėstu aplinką apima šiuos turinio aspektus: *Mane supantys daiktai* – tai aspektas kuriuo siekiama padėti vaikams pažinti aplinkos daiktus, jų savybes ir paskirtį ir, remiantis jų vieta aplinkoje, orientuotis erdvėje; *Gyvybė* - vaikams suteikiama galimybė tyrinėti artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, susipažinti su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove ir padėti suprasti, kad gyvybė turi poreikių; *Skaičiavimas ir modeliavimas* - padeda vaikams atrasti skaičių pasaulį, plėtoti jų supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savės ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui; *Matematiniai erdvės tyrinėjimai* - plėtoja vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėtį ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti; *Skaitmeninių technologijų pasaulis* - padeda vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informatinio mąstymo pradmenis.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.

Tyrinėju ir pažėstu aplinką veiklos - „Mano grupės detektyvas“, žaidimas „Kas kur gyvena?“, „Mini ekspedicijos po darželį – kur kas yra? Kodėl ten?“, sensoriniai maišeliai, atspėk daiktą liečiant, Daiktų rūšiavimas: „Mediniai – plastikiniai“, „Dideli – maži“, „Sunkūs – lengvi“, virtualus žvilgsnis į pasaulio gyvūniją – naudojamos programėlės („Animal Safari“), sensoriniai gamtos staleliai – „Žemė, akmenukai, samanėlė, molis“, „Skaičių pasaulis aplink mane“, „Aš – geometrijos ieškotojas“, projektas „Nepaprastos istorijos kurios pakeitė pasaulį“, „Robotukas „Bee-bot“ keliauja: programuojame kelią iki tikslo“, „QR kodų lobis“, papildyta realybė – programėlės kaip „Quiver“, „Pasakoju, ką atradau“ – savo tyrinėjimų pristatymai, „Keliaujam po skaičių šalį“, „Kas gyvena žemėje, ore, vandenyje?“, planšetės užduotys „Formų, skaičių pažinimo žaidimai“.

Vaiko pasiekimų ūgtis matematinio mąstymo pasiekimo srityje

Vertybinė nuostata: nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.

Esminiai gebėjimai: atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.

Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Sugriebia daiktą, jį meta (paleidžia), siekia kito daikto, naudoja kūno kalbą (gestus, mimiką) parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas formą, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. Emocingai reaguoja į pasikartojančius garsus, judesius.
	2-asis žingsnis	Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu. Į klausimą „Kiek..?“ atsako „vienas“, arba „mažai“, didesnę nei dviejų daiktų kiekį įvardija žodžiu „daug“. Mažesnius objektus įdeda į didesnius, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“. Supranta bent keturis žodžius, kuriais mokytojas apibūdina paties vaiko ar objekto judėjimą erdvėje (pvz., įeiti (išeiti), pažiūrėti į viršų (žemyn), įdėti (išimti) ir pan.).
	3-iasis žingsnis	Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias skaičių išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius vienu požymiu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina kelis daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines).
4–6 metai	4-asis žingsnis	Nuosekliai įvardija skaičius nuo 1 iki 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus, padedamas mokytojo radinius pateikia grafine išraiška (lentele). Palygindamas kiekius, taiko atitikimo arba nuoseklaus skaičiavimo strategijas, supranta, ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ („lygu“). Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dažniausiai taiko tiesioginį palyginimą. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, trumpesnis ir pan.). Parodo, kurie daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pagal vieną savybę klasifikuoja ir rūšiuoja dviem požymiais besiskiriančių objektų rinkinius. Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2–3 matomus daiktus. Atpažįsta dviejų pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1–2 elementais iš bet kurios pusės.
	5-asis žingsnis	Įvardija skaičius nuo 0 iki 9, parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį išskaido į dvi grupes daugiau nei vienu būdu (0 ir 4, 1 ir 3). Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, ilgiausias). Gali pasakyti, kuris iš pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. Popieriaus lape atvaizduoja matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėtį vienas kito atžvilgiu. Juda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi. Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų.

	6-asis žingsnis	Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, vartoja žodžius: tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip negali būti, niekada neįvyks. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, beveik vienodi). Apibūdindamas aplinkos objektus vartoja bent 5 dvimačių ir trimačių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinomas figūras pavadina. Atrenka figūrai sukomponuoti reikalingas detales ir jas sudėlioja. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.
--	-----------------	--

Vaiko pasiekimų ūgtis skaitmeninio sumanumo pasiekimo srityje		
<u>Vertybinė nuostata:</u> nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.		
<u>Esminiai gebėjimai:</u> geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų (pvz., kūdikių karuselė).
	2-asis žingsnis	Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto. Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto.
	3-iasis žingsnis	Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Atliepia, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Vartoja kai su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvią knygelę, žaidimą. Mokytojo padedamas naudoja skaitmeninį fotoaparata savo patirčiai ir aplinkiniam pasauliui fiksuoti, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui įrašyti ir paleisti. Supranta ir atlieka grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas. Mokytojui prižiūrint ir padedant bando su kitais bendrauti skaitmeninėmis technologijomis.
	5-asis žingsnis	Padedamas ir prižiūrimas naudojami įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu), informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai. Naudoja įvairias technologijas (fotografavimą, skaitmeninį piešimą, garso įrašų darymą) skaitmeniniam turiniui kurti. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarydamas rišlią veiksmų seką. Nusako, kaip žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniuose programavimo aplinkoje. Paaiškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių.

	6-asis žingsnis	Prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz., nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisykles.
--	-----------------	---

KURIU IR IŠREIŠKIU

Kuriu ir išreiškiu apima šiuos turinio aspektus: *žaidimo raiška* – kaip simbolinių taisyklių tyrinėjimas, kūrimas ir laikymasis, spontaniškas sąveikavimas su aplinka, socialinio atsako siekimas, mokėjimas inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas; *muzikos raiška* – tai vaiko raiška garsu, melodija, ritmu, dainuojant, grojant, ritmuojant, klausantis muzikos, kuriant, improvizuojant; *šokio raiška* - tai raiška judesiu šokant liaudies ratelius, šokamuosius žaidimus ir improvizuotai kuriant trumpas judesius, nesusijusių su šokio žanru, sekas; *dailės raiška* – tai raiška padedanti atrasti ir plėtoti vaikų autentišką vaizdavimo stilių, jautrumą vizualiojo pasaulio ypatumams; *teatro raiška* - tai veikėjo vaizdavimas naudojant improvizuotus savo paties ar lėlės (žaislo) judesius, veiksmus, žodžius, balso intonacijas, veido mimiką. Kiekvienas vaikas vaidindamas vaizduodamas reiškia savo požiūrį ir supratimą.

Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis;

Kuriu ir išreiškiu pagrindinės veiklos – žaidimas „Kas lagamine?“, kaladėlių žaidimas „Statome miestą“, žaidimas su lėlėmis ar figūrėlėmis imituojant jų gyvenimą, balsus, elgesį, kuriant trumpas situacijas „Gyvūnų pasaulis“, gamtos garsų (lietaus, paukščių, vėjo) atkartojimas panaudojant instrumentus, „Ritmo estafetė“, imitacinis žaidimas „Šokantis medis“, mokomasi liaudies šokio (pvz., „Malūnėlis“) „Liaudies ratelis“, „Kas slepiasi dėžutėje?“, „Lėlių teatras“, „Šešėlių teatras“, „Lango istorija“, spektakliai, edukaciniai ir muzikiniai žaidimai.

Vaiko pasiekimų ūgtis estetinio suvokimo pasiekimų srityje	
Vertybinė nuostata:	domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.
Esminiai gebėjimai:	atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.

Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Ramiai jaučiasi pažįstamoje, kūdikiams įrengtoje darnioje aplinkoje. Reaguoja ir trumpam sutelkia dėmesį, kai yra emocingai kalbinamas, kai mato įvairias mimikas, judesius, įvairių spalvų ir formų daiktus, kai girdi muzikos garsus. Judesiais, krykštavimu parodo, kad girdi pažįstamą melodiją, mato pažįstamą žmogų, žaislą, paveikslą.
	2-asis žingsnis	Atviras naujiems potyriams, džiaugiasi išitraukęs į naujas raiškos formas. Skirtingai reaguoja į gamtos ir žmogaus sukurtus objektus bei reiškinius, intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi.
	3-iasis žingsnis	Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; tylu – garsu). Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Džiaugiasi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį. Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas įvairaus pobūdžio meno kūrinius, natūraliai priima stilių ir žanrų įvairovę. Atkreipia dėmesį į spalvų, judesių, garsų įvairovę, muzikos, šokio nuotaiką. Pasako savo išpūdžius apie išklausytą muziką, matytą vaidinimą, gamtos reiškinius; pastebi ir apibūdina jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.
	5-asis žingsnis	Noriai išsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. Atpažįsta meno kūrinių išskirtinumą ir ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas). Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas, piešdamas. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, darbais.
	6-asis žingsnis	Igyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaislingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.

Vaiko pasiekimų ūgtis dailės pasiekimo posrityje		
Vertybinė nuostata: domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.		
Esminiai gebėjimai: pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Emocingai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja jam patrauklius kontrastingus, ryškius objektus, skirtingos faktūros paviršius.
	2-asis žingsnis	Noriai čiumpa įvairias vizualinės raiškos priemones: rašiklius, tešlą, dažus ir pan. Atkreipia dėmesį į pėdsakus, kuriuos palieka spontaniškai veikdamas su priemonėmis ir medžiagomis. Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas skirtingus pėdsakus: taškus, įvairių krypčių brūkšnius, linijas.

4–6 metai	3-iasis žingsnis	Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakoju“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas.
	4-asis žingsnis	Išbandą naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja. Grafiškai pavaizduoja skirtingas linijas (storas, plonas, vingiuotas), skirtingo dydžio formas. Pradedą kurti objektų vaizdus. Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinius kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. Turi savo mėgstamas priemones, spalvas, kurioms teikia pirmenybę.
	5-asis žingsnis	Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan. Pradedą planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą, kurią veikdamas gali keisti. Piešia, tapo, modeliuoja, lipdo erdvinius kūrinius, jungia skirtingas formas į bendrą objektą. Išbandą skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti). Pastebi ir komentuoja kitų kūrybą, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas dailės sąvokas. Grožisi savo ir kitų kūrinių, savaip perkelia matytas vizualias idėjas į savo kūrybą.
	6-asis žingsnis	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Komentuoja, reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota). Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.

Vaiko pasiekimų ūgtis muzikos pasiekimo posrityje		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais. Dairosi, ieškodamas garso šaltinio, reaguoja į garso aukščio skirtumus, trumpam sutelkia dėmesį į aplinkoje skambančią muziką. Gestais ir čiaušėjimu reaguoja į lopsines, žaidinimus su judesiais, ritminius ir melodinius darinius. Imituoja suaugusiųjų vokalizavimą, ypač ilgus garsus. Ritmiškai linguoja, supasi, ploja, krato barškučius ir skambaliukus.
	2-asis žingsnis	Čiauška ritmo dariniais, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, sutelkia dėmesį į muzikos ir aplinkos garsus, juos mėgdžioja. Imituoja pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Atkartoja dainų fragmentus, pasikartojančius žodžius ar frazių pabaigas; praktikuoja savos kūrybos spontanišką dainavimą, kuriame yra reguliaraus ritmo pulso požymių. Klausą trumpų muzikos kūrinių ir reaguoja judesiu.
	3-iasis žingsnis	Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; išbandą naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. Dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja dainas, kuriose platesnis diapazonas, juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija, parodo, kad supranta muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai). Muzikuoja individualiai ir grupėje.

4–6 metai	4-asis žingsnis	Skiria kalbėjimą nuo dainavimo. Tyrinėja savo balso galimybes, įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus; skanduoja. Dainuoja autorines ir liaudies dainas. Improvizuoja vokales melodijas, įgaunančias struktūrinių muzikos savybių. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatyto pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos nuotaiką, tempą ir stilių. Padedamas fiksuoja savo muzikines kūrybines idėjas grafiniais piešiniais. Keliais žodžiais aiškina muzikos reiškinius (melodija, tempas), atskiria, ar garsai, dariniai ir melodijos yra tokios pačios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtą muziką. Teikia pirmenybę kai kuriems muzikos kūriniams, mėgaujasi muzikavimu, pradeda laikytis dalyvavimo koncertuose taisyklių.
	5-asis žingsnis	Žaisdamas, tyrinėdamas skiria ir palygina vokalinėje bei instrumentinėje muzikoje naudojamus kontrastus (garsiai – tyliai, linksmas – liūdnas). Tyrinėja tembrus, kuriuos išgauna įvairesniais muzikos instrumentais ir kūno perkusija. Atlieka įvairių dainų repertuarą. Taisyklingai intonuoja garso aukštį, taisyklingiau artikuliuoja, pradeda valdyti kvėpavimą. Atsako dainuodamas aidu. Judesiu parodo ritmo ir melodijos ypatumus. Veiklos metu spontaniškai improvizuoja balsu. Instrumentais ar kitomis garsą skleidžiančiomis priemonėmis išreiškia idėjas ar nuotaikas, kuria ir atlieka pritarimus eilėms, smulkiajai tautosakai, muzikos įrašui ar gyvai skambančiai muzikai. Atranda akivaizdžius muzikos kūrinių panašumus ir skirtumus. Pavadina keletą muzikos instrumentų, atpažįsta kai kuriuos tembrus. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius ar atlikimą.
	6-asis žingsnis	Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. Dainuoja (vienas, poroje ar grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką). Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Išklausęs muzikos kūrinių trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą. Dalinasi įspūdžiais, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką.

Vaiko pasiekimų ūgtis šokio pasiekimo posrityje

Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Išgirdęs muziką instinktyviai laisvai juda: siūbuoja, tūpčioja, judesiu išreiškia savo emocijas.
	2-asis žingsnis	Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje; šoka naudodamas priemones. Atliepdamas muzikos ritmą ar tempą, spontaniškai improvizuoja rankų, kojų ir kitų kūno dalių judesiais. Mėgdžioja matytus ir patirtus žaidinimų judesius, atlieka ritmiškus, į šokį panašius judesius, derina dviejų natūralių judesių seką (bėga, sustoja; linguoja, mojuoja). Pasirenka patinkančius judėjimo būdus; judesiu pradeda vaizduoti gyvūnus; stebi kitus ir pradeda šokti kartu su jais.

4–6 metai	3-iasis žingsnis	Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų asmenines erdves. Atlieka paprastus dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. Natūraliai ir džiaugsmingai šoka.
	4-asis žingsnis	Tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Bando išreikšti judėjimui būdingas savybes: tėkmę (tęstinė, pulsuojanti), erdvę (asmeninė ir bendra), svorį (sunkiai, lengvai), laiką (greitai, lėtai). Išbando naujus šokio judesius: šokinėja abiem kojomis, šuoliuoja pristatomuoju žingsniu, šokuoja keisdamas kojas. Juda dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija. Šoka ritmiškai, reaguoja į muzikos pasikeitimus, šokdamas valdo savo kūną. Improvizuodamas panaudoja naujus judėjimo būdus. Kuria ir prisimena sukurtą kelių judesių sekos šokį. Kalba apie savo ir kitų vaikų pasirodymą. Derina šokio kalbą su kitais raiškos būdais.
	5-asis žingsnis	Tyrinėja ir atranda naujus judesių derinius, padedančius išreikšti judėjimui būdingas savybes; generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui, atranda naujas savo kūno judėjimo galimybes. Šoka poroje. Šokdamas išlaiko pusiausvyrą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Kuria šokio kompozicijas iš penkių šešių muzikai tinkamų judesių, derindamas judesius stovint vietoje ir keičiant padėtį erdvėje. Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus. Reiškia nuomonę apie savo ir kitų vaikų pasirodymą.
	6-asis žingsnis	Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies. Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja sukurtą šokio eigą. Apibūdina savo atlikto, sukurtą ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs.

Vaiko pasiekimų ūgtis teatro pasiekimo posrityje		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Susitapatindamas atspindi suaugusiojo ir kitų vaikų emocijas. Atpažįsta mamos, tėvo ir artimųjų balsus, kartoja kūno judesius, veido mimiką.
	2-asis žingsnis	Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes.
	3-iasis žingsnis	Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Vaidmenų žaidimų metu tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales.
	5-asis žingsnis	Tyrinėja pasirinkto personažo savybes, pasiūlo jų raiškos galimybes. Vaidmenų žaidimuose pradeda kurti „dramatiškas situacijas“ per personažų susidūrimus, neįtikėtinus įvykius, improvizuotus dialogus; kurdamas vaidmenį pasitelkia įvairių rekvizitą, grimą, muzikavimą.

	6-asis žingsnis	Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. Kuria lėlių, šokio, dramos „spektaklius“, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais. Drauge su kitais dalyvauja teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. Dalinasi teatrine patirtimi, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.
--	-----------------	--

Vaiko pasiekimų ūgtis kūrybiškumo pasiekimų pasiekimo srityje

Vertybinė nuostata: nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.

Esminiai gebėjimai: pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

Pasiekimai

0–3 metai	1-asis žingsnis	Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. Džiaugsmingai reaguoja į savo paties veikimą ir žaismingai atkartoja tai, kas jam patiko. Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius.
	2-asis žingsnis	Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius. Išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, veiksmus, objektus, atrasdamas naujus veikimo būdus. Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai, ilgiau įsitraukdamas į tai, ką mėgsta.
	3-iasis žingsnis	Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Veikdamas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato. Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį. Žaisdamas kuria siužetus, spontaniškai keičia žaidimo taisykles. Pasako, kodėl jam patinka tam tikras kūrinys. Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus.
	5-asis žingsnis	Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus. Pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus.
	6-asis žingsnis	Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu.

Vaiko pasiekimų ūgtis tyrinėjimo pasiekimo srityje

Vertybinė nuostata: domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.

Esminiai gebėjimai: aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui; siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. Dedą į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; guguoja ir tyrinėja savo balsą; eksperimentuoja judesiu. Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą.
	2-asis žingsnis	Prašo ar parodo, koks daiktas domina, ką norėtų paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti. Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus. Naujus tyrinėjimo būdus ir patirtis spontaniškai pradeda naudoti kituose kontekstuose.
	3-iasis žingsnis	Smalsauja, stebisi. Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis. Stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija. Tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Įsitraukia į tyrinėjimo veiklas. Džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. Tyrinėdamas aplinkos objektus ir reiškinius, savo ir kitų veiklos elementus, temas ir siužetus, remiasi patirtimi ir vaizduote. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemonės. Pasako, ką veikė, ką atrado. Įvardija, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui.
	5-asis žingsnis	Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. Domisi nedaiktinių reiškinių (garsų, judesių) paskirtimi ir estetika. Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, skaidydamas ir jungdamas aiškinasi objektų sandarą, išbandydamas atranda objektų paskirtį, ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių. Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai.
	6-asis žingsnis	Apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus. Savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus. Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats. Kaip žmonės gyveno seniau ir kaip gyvena dabar. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes. Objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo. Remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus. Siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.

Vaiko pasiekimų ūgtis problemų sprendimo pasiekimo srityje		
Vertybinė nuostata: nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.		
Esminiai gebėjimai: geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip vaikui buvo įprasta. Pakartoja nepasisekusį veiksmą, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. Emocine reakcija, mimika, kūno judesiais parodo, kad jam pavyko (nepavyko).
	2-asis žingsnis	Susidūręs su nauja situacija padedamas suaugusiojo sutelkia dėmesį į problemą. Pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių suaugusiojo pasiūlytų sprendimo būdų. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų taikomus būdus. Stebi savo taikomų veiksmų pasekmes ir pasirenka tinkamus veiksmus problemai išspręsti.

	3-iasis žingsnis	Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Bando apibūdinti problemą, nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus, pradeda atsitiktinį eksperimentavimą. Orientuodamasis į problemos sprendimo rezultata, renkasi veikimo būdus ir priemones. Dalinasi mintimis apie problemos sprendimą. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisėkus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia.
	5-asis žingsnis	Dažnai atpažįsta kasdienes ir mažiau įprastas problemas. Retsykiais pats ieško iššūkių, aktyviai bando įveikti pasitaikančius sunkumus. Pasitikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus, sugeba atpažinti išorinius trikdžius ir atsiriboti nuo jų veikdamas. Spręsdamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.
	6-asis žingsnis	Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, siūlo ir priima pagalbą. Stebi ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.

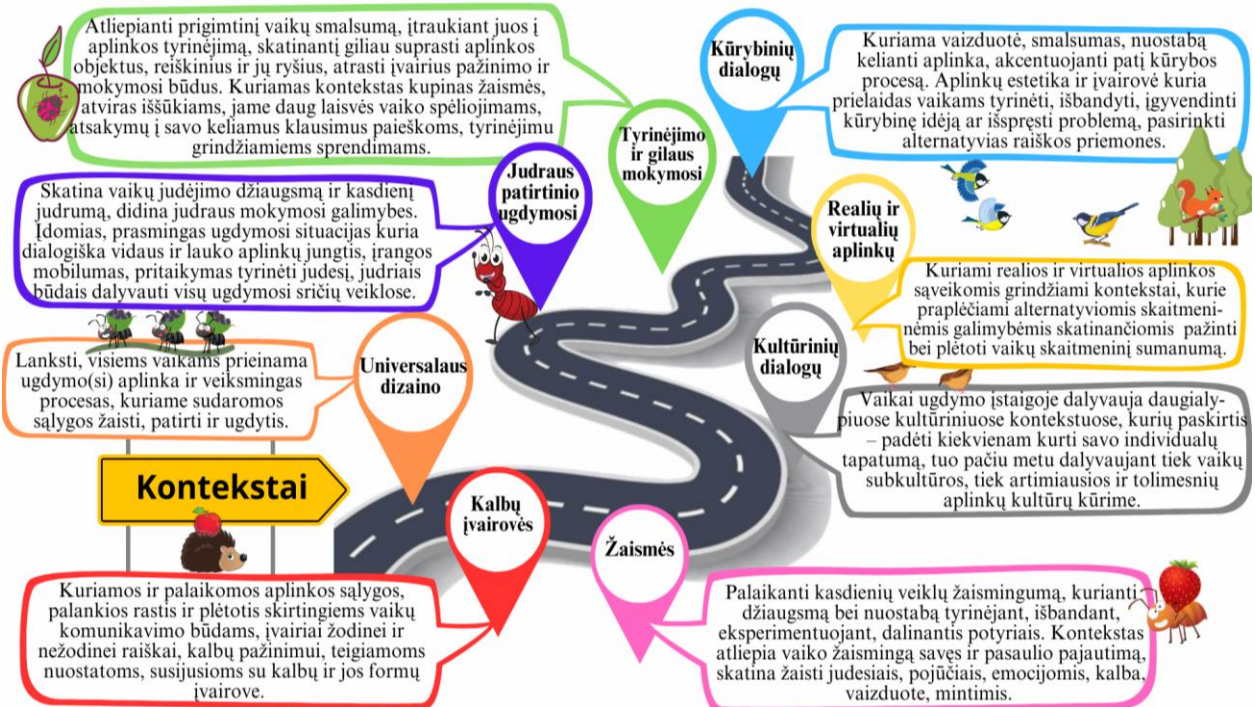
Vaiko pasiekimų ūgtis gebėjimo žaisti pasiekimo srityje		
Vertybinių nuostatų: nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.		
Esminiai gebėjimai: individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidinimus, kartoja labiausiai pasisėkusius ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, turi savo mėgstamų pasikartojančių judesių ir garsų „repertuarą“, siekia socialinio atsako.
	2-asis žingsnis	Pamėgdžioja suaugusįjį, siekia jo dėmesio ir palaikymo, džiaugiasi bendrais žaidimais, juos nuolat kartoja. Inicijuoja ir palaiko žaislingas socialines sąveikas, turi savo bendravimo „kalbą“. Drąsiai juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvairiais žaislais ir daiktais.
	3-iasis žingsnis	Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka ar susikuria erdvę žaidimui. Kartodamas veiksmus žaidžia vieną išimtinį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Žaisdamas su kitais stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aptarti ir nesutarimams spręsti. Drauge su kitais tikslingai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus. Individualiai ar keli žaidžia nesudėtingus režisūrinius ir vaidmenų žaidimus, kuria pažįstamas kasdienes socialines situacijas siedamas kelis ar daugiau įvykių. Geba laikytis žaidime prisiimto vaidmens, siekia tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas, turi mėgstamą vaidmenį.

	5-asis žingsnis	Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnes 3–5 vaikų grupes. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. Vartoja kalbą tardamiesi, planuodami žaidimą, plėtodami vaidmenis ir spręsdami konfliktus. Tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę, žaidžia menamoje erdvėje arba apsibrėžia erdvę simboliniais veiksmais. Žaisdamas improvizuoja, kuria sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais. Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. Padedamas labiau įgudusių vaikų ar suaugusiųjų laikosi žaidimų taisyklių.
	6-asis žingsnis	Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus. Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse, išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamų knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.

Vaiko pasiekimų ūgtis mokėjimo mokytis pasiekimo srityje		
<u>Vertybinių nuostatų:</u> noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.		
<u>Esminiai gebėjimai:</u> geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.		
Pasiekimai		
0–3 metai	1-asis žingsnis	Parodo susidomėjimą aplinka, nukreipdamas žvilgsnį, suklusdamas, lytėdamas. Veikia reaguodamas į aplinkinių reakcijas. Kartuoja spontaniškai pasiektą rezultatą. Emocijomis reaguoja į atliekamus veiksmus, veiklas.
	2-asis žingsnis	Ieško naujų išpūdžių, aktyviai domisi aplinkos objektais. Stebi, klauso, liečia, juda, mėgdžioja, vokalizuoja, siekdamas įgyvendinti norą ar ketinimą (pvz., pasiekti daiktą, sudėlioti formų rūšiuklį). Džiaugiasi veiklos, į kurią yra įsitraukęs, procesu.
	3-iasis žingsnis	Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.
4–6 metai	4-asis žingsnis	Paklaustas pasako, parodo, ką nori veikti, išmokti. Susidomėjęs stebi, įsitraukia į bendras veiklas su kitais vaikais, dalinasi tuo, kas sudomino. Imasi iniciatyvos ir siekia savo tikslo. Pasako, ką veikė ir ką padarė.
	5-asis žingsnis	Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą. Numato kelis žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. Išlieka pozityviai nusiteikęs siekti numatyto tikslo nepaisant iškylančių sunkumų, lanksčiai prisitaiko prie situacijos arba keičia sprendimus. Aptaria atliktą veiklą čia ir dabar ar po tam tikro laiko. Pasako, parodo, kaip veikė, mokėsi, kaip įveikė iššūkius, planuoja, ką darys toliau.
	6-asis žingsnis	Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultatą, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.

4.2. Vaikų ugdymo(si) kontekstai

Kuriame lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis. Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų (parkai, muziejai, kultūriniai objektai ir kt.).

7 pav. Vaikų ugdymo(si) kontekstai

4.3. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Šeimos ir Mokyklos bendradarbiavimas grindžiamas apibūsiu pasitikėjimu, konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams.

Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir mokyklos darbuotojams pagal atsakomybės ribas.

Esant sudėtingiems ugdymo(si) atvejams ar šeimų poreikiams, Mokykla inicijuoja bendradarbiavimą su įvairiomis išorinėmis institucijomis – švietimo pagalbos, socialinėmis, sveikatos ar nevyriausybinėmis organizacijomis. Ji tarpininkauja tarp šeimų ir specialistų, siekdama užtikrinti visapusišką pagalbą vaikui ir jo šeimai bei remia tėvus reikalingais ištekliais.

Grįžtamojo ryšio priemonės ir sąveikos su šeima būdai:

- ❖ Naudojamas elektroninis dienynas ELIIS, Facebook paskyra „Gabijėlė Vilniaus lopšelis-darželis“, internetinė svetainė www.gabijele.lt.
- ❖ Ugdomųjų kontekstų pristatymai talpinami Facebook paskyroje, Mokyklos internetinėje svetainėje.
- ❖ Sąveika su tėvais (globėjais) grindžiama nuolatiniu individualių vaiko ugdymosi poreikių ir galimybių aptarimu, ugdymosi pasiekimų bei pažangos vertinimo metodų parinkimu, dalijimusi informacija ir patirtimi apie vaiko ugdymą ir ugdymąsi, daromą pažangą

8 pav. Šeimos ir Mokyklos bendradarbiavimas

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA IR TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymosi pažangos ir pasiekimų vertinimas – nuolatinis ir nenutrūkstamas procesas

Siekiant įgyvendinti Programoje numatytą tikslą, itin svarbus vaidmuo tenka vaikų pažangos stebėsenai ir vertinimui visose veiklos srityse, informacijos apie daromą pažangą rinkimui, analizei ir apibendrinimui.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimu siekiama:

- ❖ Pažinti vaiką, atskleisti jo gebėjimus įvairiose srityse, vertinti ko ir kokiais būdais išmoko.
- ❖ Sėkmingos vaikų ūgties, pasirenkant individualius tikslus, uždavinius, turinį bei technologijas.

- ❖ Padėti mokytojams stebėti, fiksuoti ir dokumentuoti kiekvieno vaiko individualią pažangą, numatyti galimas kliūtis ir pastolius padedančius jas įveikti.
- ❖ Padėti mokytojams planuoti ir organizuoti kokybišką ir veiksmingą įtraukų ugdymo(si) procesą, užtikrinantį visų vaiko galių plėtotę, panaudojant informaciją apie vaiko pasiekimus.
- ❖ Padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos.
- ❖ Padėti tėvams (globėjams), mokytojams ir kitiems specialistams stebėti vaiko pažangą.
- ❖ Pamatyti ir įsivertinti savo darbo veiksmingumą.

Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi, fiksuojami ir vertinami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą⁵. Aprašas suskirstytas į 18 pasiekimų sričių, su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, bei pasiekimų ūgtimis žingsniais nuo gimimo iki šešerių metų.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- ❖ Pokalbis su tėvais (globėjais), siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo(si).
- ❖ Pokalbis su vaiku, išgirstamos vaiko mintys, samprotavimai, požiūris į savo veiklą.
- ❖ Vaiko stebėjimas natūralioje aplinkoje.
- ❖ Vaikų veiklos rezultatų analizė (kūrybos darbų, vaizdo įrašų, vaiko veiklos, žodinės kūrybos, rašytinės kalbos). Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus.

Vaikų pasiekimų ir pažangos dokumentavimas, stebėsena ir vertinamas vykdomas elektroniniame dienyne ELIIS, 2 kartus per metus (rudenį ir pavasarį). Tarpiniai vertinimai atliekami tuomet, jei išryškėjo didelės ugdymo(si) spragos. Įvertinama vaiko pažanga, stiprybės ir numatomos tolesnio tobulėjimo galimybės. Kiekvieno vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas grindžiamas individualizavimo principu (nelyginama su kitų vaikų pasiekimais).

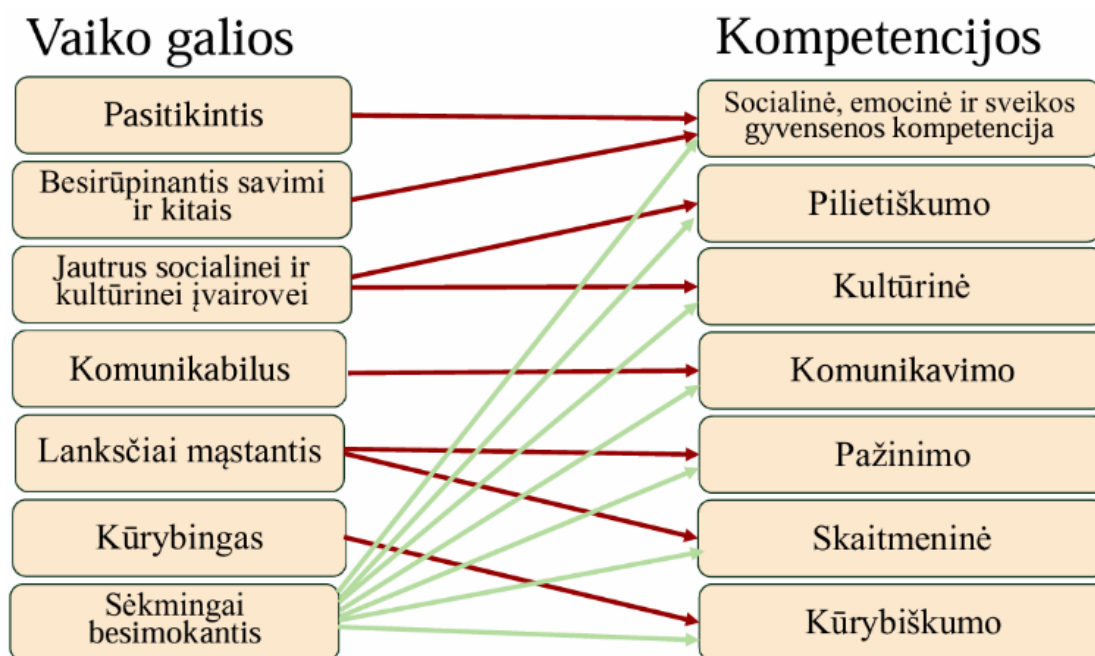
Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas padeda ikimokyklinio ugdymo mokytojoms, kitiems mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams atkreipti dėmesį į vaiko pažintinės veiklos, elgesio, judėjimo ir kitus ypatumus. Pastebėjus tam tikrus, savitus vaiko veiklos būdus (žaidžiant, tyrinėjant aplinką, bendraujant), liudijančius apie vaikui išskylančius ugdymosi sunkumus, pradedama atidžiau stebėti vaiko veiklas, bendravimą ir kuo anksčiau

⁵ <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>

ieškoti būdų pritaikyti ugdymo procesą taip, kad padėtų vaikui išsiugdyti jo galimybes atitinkančius gebėjimus.

Vaiko pasiekimai ir pažanga individualiai aptariami su tėvais (globėjais), ne rečiau kaip du kartus per metus – pusmečio ir mokslo metų pabaigoje. Sukaupta informacija, vertinant vaikų pasiekimus ir pažangą, padeda mokytojams numatyti tolimesnio vaikų ugdymo(si) žingsnius, kurti palankią aplinką, sudaryti sąlygas spontaniškai ir tikslingai vaikų veiklai, parinkti natūralius, vaiko prigimtį atitinkančius ugdymo būdus bei užtikrinti sklandų perėjimą ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Ikimokyklinio ugdymo(si) tęstinumas grindžiamas pasiekimų ir kompetencijų dermės užtikrinimu tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo etapų.

9 pav. Vaiko galių ir kompetencijų atitikties schema

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Brandišauskienė, A. (2024). *Ugdymo turinio kūrimas: kada tai yra dovana vaikui?* Vilnius: VDU.
2. Brandišauskienė, A., Brėdikytė, M., Česnavičienė, J., & Sabaliauskienė, R. (2024). *Ikimokyklinio ugdymo turinio analizė ir tobulinimo perspektyvos: esminiai radiniai ir rekomendacijos*. Vilnius: Vytauto Didžiojo universitetas.
3. Brandišauskienė, A., Česnavičienė, J. (2024). *Vilniaus m. mokyklų ikimokyklinio ugdymo programų analizė*. Vilniaus švietimo pažangos centras. EDU Vilnius.
4. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. ISAK-627 (Lietuvos Respublikos švietimo ir ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija).
5. Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika (2021). *Ikimokyklinio ugdymo programos gairės*. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. V-1142.
6. Jungtinės tautos (2022). *Vaiko teisių konvencija*. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dc4d3710128d11edb4cae1b158f98ea5>
7. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2023). *Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo: Įsakymas Nr. V-98*. TAR. Prieiga per internetą: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/49f23632c46711ee9269b566387cfeb?jfwid=f5arm3g7r>
8. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2022). *Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos nuostatos*. Vilnius.
9. Lietuvos Respublikos Švietimo ir Mokslo ministerija (2015). *Geros mokyklos koncepcija*. Vilnius.
10. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija (2023). *Ikimokyklinio ugdymo programos gairės*.

11. National Council for Curriculum and Assessment (2024). *Guidance for good practice in assessment*. NCCA. <https://www.curriculumonline.ie/getmedia/f2932ad8-326d-4cb7-9d6c-09bc138f9a8a/Aistear-G-ENG.pdf>
12. Švietimo ir mokslo ministerija (2017). *Ugdymas(is) paradigmų kaitoje*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
13. Targamadžė, V., Žibėnienė, G., & Česnavičienė, J. (2018). *Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į geros mokyklos koncepciją: Tyrimo ataskaita*. Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra.

PRIEDAS

IŠVADOS APIE MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS ĮSIVERTINIMĄ

Mokyklos stiprieji veiklos aspektai:

1. Mokyklos fizinė aplinka saugi ir pritaikyta vaikų poreikiams (1.1.2. – 3 lygis)*.
2. Mokytojas bendrauja taip, kad vaikai pasitikėtų savo jėgomis, didžiuotųsi savo individualumu ir unikaliomis savybėmis (1.2.2. – 3 lygis).
3. Mokytojas kuria socialines sąveikas grupėje, kurios skatina vaikus savarankiškai veikti, mokytis bendradarbiauti (1.2.3. – 3 lygis).
4. Ugdomo(si) aplinka ir veikla pritaikyta skirtingų ugdymosi poreikių vaikams; mokytojas modifikuoja fizinę aplinką ir veiklas, teikia pagalbą, atsižvelgdamas į situacines vaikų reikmes (1.4.2. – 3 lygis).
5. Mokytojas stebi vaikų fizinę ir psichikos sveikatą, atpažįsta netinkamo elgesio su vaiku ar vaiko nepriežiūros požymius, turinčius poveikio vaiko sveikatai, ir apie tai informuoja vaiko gerovės komisiją (1.4.3. – 3 lygis).
6. Vaikai žaidžia skirtingo tipo žaidimus (pagal amžių, pomėgius, situaciją) (2.3.3. – 3 lygis).
7. Užtikrinama, kad kiekvieną dieną nustatytą laiką vaikai praleistų gryname ore, mokyklos lauko erdves panaudojant visapusiškam vaikų ugdymui(si) (3.1.4. – 3 lygis).
8. Mokytojas užtikrina informacijos apie šeimas ir vaikus konfidencialumą (6.1.4. – 3 lygis).
9. Mokytojas suteikia žinių ir dalijasi idėjomis su tėvais (globėjais) ir kitais šeimų nariais, siekdamas sustiprinti tėvų (globėjų) kompetencijas, kad jie galėtų namuose sukurti stimuliuojančią ugdomąją aplinką (6.2.2. – 2,5 lygis).
10. Mokykla atvira pokyčiams, dalyvauja švietimo kokybės gerinimo projektuose (7.1.4. – 3 lygis).

Mokyklos tobulintini veiklos aspektai:

1. Vaikai savo iniciatyva pasirenka veiklą ir priemones, įsitraukia į veiklą ir ją plėtoja (2.1.1. – 2 lygis).

2. Vaikai nevengia įtraukti suaugusiųuosius ir jie žaidžia kartu (2.3.5. – 2 lygis).
3. Vaikai dalyvauja planuojant, kuriant ir prižiūrint grupės aplinką (3.3.2. – 2 lygis).
4. Mokytojas sistemingai stebi ir fiksuoja vaikų pasiekimus, dokumentuoja vaikų daromą pažangą; lygina ankstesnius vaiko pasiekimus su esamais, viešai nelygina vaikų pasiekimų tarpusavyje (5.1.1. – 2 lygis).
5. Mokytojas supažindina šeimas su ugdymo programa, artimiausiais tikslais ir tariausi dėl bendradarbiavimo tikslams pasiekti (6.2.1. – 2,5 lygis).

* - veiklos rodiklis pagal I kimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika (2020).